

1572884

І. С. СТОРОЖЕНКО

СКІЛЬКИ САМЕ БУЛО
ЗАПОРОЗЬКИХ СІЧЕЙ ЗА ВСЮ
ІСТОРІЮ УКРАЇНСЬКОГО
КОЗАЦТВА?

Що таке Запорозька Січ, скільки їх було за всю історію існування українського козацтва? Коли виникла перша Запорозька Січ, і хто був її засновником. Автор монографії відповідає на ці та інші питання, зокрема, доводить, що за всю історію українського козацтва на Низу Дніпра, у Великому Лузі, існували лише дві Запорозькі Січі: «Стара», Чортомлицька (1652–1709 рр.) та її продовження – «Нова», Підпільненська (1734–1775 рр.). Залишки цих Січей затоплені Каховським водосховищем відповідно до сіл, їхніх супутників, Капулівки та Покровського Нікопольського району Дніпропетровської області.

Оскільки Запорозька Січ виникла з держави Б. Хмельницького, автор стисло знайомить читача з етнічною історією українського козацтва, яка передувала цій події.

Для науковців, викладачів шкіл та ЗВО (закладів вищої освіти), студентів, екскурсоводів, краєзнавців та усіх, хто цікавиться історією України козацького періоду.

Зміст

Передмова.....	4
Вступ.....	11
Розділ 1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ТЕОРІЇ ЕТНОГЕНЕЗУ ЛЬВА ГУМІЛЬОВА.....	26
1.2. Загальна характеристика фаз і етапів козацького етно- генезу за період середини XIV – кінця XVIII століть.....	37
Розділ 2. МЕХАНІЗМ УТВОРЕННЯ ТА ЕТАПИ ЕВОЛЮЦІЇ КОЗАЦЬКОГО СУБЕТНОСУ У ФАЗІ ПІДНЕСЕННЯ ЯК ДОМІНАНТИ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ КІНЦЯ XV – СЕРЕДИНИ XVII ст.....	42
2.1. Українсько-тюркська метисація на українському прикордонні.....	42
2.2. Мутація бояр-лицарів та кінних слуг в козаків- розбійників.....	48
2.3. Від консорції до козацького субетносу.....	51
Розділ 3. УТВОРЕННЯ ПЕРШОЇ БАЗАВЛУЦЬКОЇ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ОБОЛОНКИ КОЗАЦЬКОГО СУБЕТНОСУ КІНЦЯ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.....	58
3.1. Особливості традицій українського державотворення.....	58
3.2. Чи була Запорозька Січ на острові Томаківка під час його відвідування С. Зборовським?.....	62
3.3. Утворення кошів острівних січей у Великому Лузі та становлення козацького війська (як апогею розвитку конвіксії).....	69
3.4. Системні і правові засади утворення Базавлуцького Війсь- ка Запорозького (як соціальної оболонки козацького субетно-	

су, тобто державного утворення), його хронологічна та територіальна локалізація	77
3.5. Опанування волості Базавлуцькою державою Військом Запорозьким	82
3.6. Побудова моделі організаційної структури Базавлуцької держави Війська Запорозького на основі аналізу та синтезу джерел і результатів досліджень	92
3.7. Воєнна доктрина Базавлуцької держави Війська Запорозького	107
3.8. Знищення польською владою козацького субетносу шляхом ліквідації його соціальних оболонок: привілейованого статусу в Речі Посполитій Базавлуцької держави Війська Запорозького та реєстрового козацького війська	111

Розділ 4. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО – ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО ТА ЇЇ ЗБРОЙНИХ СИЛ	123
4.1. Воєнна доктрина Б. Хмельницького	123
4.2. «Військо Запорозьке» – метафора назви держави Б. Хмельницького, створеної на структурах козацького війська	131
4.3. Відродження козацького субетносу і нове його піднесення	137

Розділ 5. ЗМІНА ФАЗИ ЕТНОГЕНЕЗУ «ПІДНЕСЕННЯ» НА ФАЗУ «АКМАТИЧНУ (ПАСІОНАРНОГО ПЕРЕГРІВУ)», ЯКА ВИКЛИКАЛА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНУ КРИЗУ В ДЕРЖАВІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО	139
5.1. Джерелом соціально-політичної кризи в суспільстві був «пасіонарний перегрів», тобто велика кількість пасіонарних людей, незадоволених владою, які перебували до неї в опозиції	139
5.2. Прагнення Б. Хмельницького подолати кризові явища і врятувати свою козацьку державу від загибелі. Утворення Запорозької Січі	144

5.3. Вихідні дані про структурні елементи створюваної Б. Хмельницьким Чортомлицької Запорозької Січі.....	149
5.3.1. Фортифікація Січі.....	150
5.3.2. Паланки Січі.....	154
5.3.3. Курені Січі.....	159
5.3.4. Січовий похідний полк.....	164
5.4. Універсал Б. Хмельницького про створення Чортомлицької Запорозької Січі – 1652, Березня 1(11). Чигирин (<i>Реконструкція гіпотези</i>)	174
5.5. Структурно-порівняльний аналіз козацьких держав Війська Запорозького та Запорозьких Січей у процесі їхньої еволюції.....	177
<i>Висновки</i>	197
<i>Бібліографія</i>	203
<i>Відомості про автора</i>	211